Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)

5 декември 2024 година*

„Преюдициално запитване — Конкуренция — Картели — Член 101, параграф 1 ДФЕС — Вертикални споразумения — Ограничаване с оглед на резултата — Споразумение, предвиждащо ограничения относно гаранцията на автомобили — Задължение за органа за защита на конкуренцията да докаже антиконкурентните последици — Реални последици и потенциални последици“

По дело C-606/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Administratīvā apgabaltiesa (Окръжен административен съд, Латвия) с акт от 2 октомври 2023 г., постъпил в Съда на 4 октомври 2023 г., в рамките на производство по дело

„Tallinna Kaubamaja Grupp“ AS,

„KIA Auto“ AS

срещу

Konkurences padome,

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: D. Gratsias, председател на състава, I. Jarukaitis, председател на четвърти състав, и Z. Csehi (докладчик), съдия,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за „Tallinna Kaubamaja Grupp“ AS и „KIA Auto“ AS, от I. Azanda, advokāte,

– за латвийското правителство, от J. Davidoviča и K. Pommere, в качеството на представители,

* Език на производството: латвийски.

– за испанското правителство, от L. Aguilera Ruiz, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от P. Berghe, I. Naglis и D. Viros, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 101, параграф 1 ДФЕС.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между „Tallinna Kaubamaja Grupp“ AS и „KIA Auto“ AS, от една страна, и Konkurences padome (Съвет за защита на конкуренцията, Латвия), от друга страна, по повод на глоба, наложена заради сключването на вертикално споразумение, предвиждащо ограничения по отношение на гаранцията на автомобили.

Правна уредба

3 Съгласно член 11, параграф 1 от Konkurences likums (Закон за конкуренцията) от 4 октомври 2001 г. (Latvijas Vēstnesis, 2001 г., бр. 151):

„Забраняват се и се считат за нищожни, от момента на сключването си между участниците на пазара, споразумения, които имат за цел или резултат предотвратяване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията на територията на Латвия, като споразуменията:

[…]

7) за действия (или бездействия), в резултат на които даден участник на пазара е принуден да напусне конкретен пазар, или потенциален участник на пазара е възпрепятстван да навлезе на конкретен пазар“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

4 KIA Auto, дружество по естонското право, е единственият официален вносител на превозни средства с марката KIA за Латвия. Това дружество избира и одобрява упълномощените представители, които предлагат на пазара автомобили KIA и извършват гаранционните ремонти за сметка на производителя или вносителя.

5 С решение от 7 август 2014 г. Съветът за защита на конкуренцията налага на KIA Auto глоба за нарушение на член 11, параграф 1, точка 7 от Закона за конкуренцията в размер на 134 514,43 евро, от които 96 150,92 евро са наложени солидарно на Tallinna Kaubamaja Grupp, неговото дружество майка.

6 Съветът за защита на конкуренцията приема, че KIA Auto (в качеството си на официален вносител за производителя на автомобили с марката KIA), както и дистрибуторите на автомобили с марката KIA и оторизираните сервизи (наричани по-нататък

„упълномощените представители“) имат споразумение за налагане на гаранционни условия, които задължават или подтикват собствениците на превозни средства — за да важи гаранцията на превозното средство — да извършват в гаранционния срок цялата предвидена от производителя KIA периодична поддръжка на превозното средство и всички извънгаранционни ремонтни дейности при посочените упълномощени представители на KIA, както и да използват оригинални резервни части KIA при периодичната поддръжка и ремонтните дейности, извършвани в гаранционния срок.

7 Така Съветът за защита на конкуренцията установява наличието на вертикално споразумение за гаранционните условия в рамките на мрежата KIA, което възпрепятства, от една страна, достъпа на независимите сервизи до латвийския пазар за извънгаранционни услуги за ремонт в гаранционния срок, а от друга страна, достъпа на независимите производители на резервни части до пазара за дистрибуция на въпросните резервни части в Латвия, и което ограничава конкуренцията между дистрибуторите на резервни части.

8 Съветът за защита на конкуренцията квалифицира установеното споразумение като ограничаващо конкуренцията с оглед на резултата, като подчертава в това отношение, че приложимият стандарт на доказване не изисква доказването на реални последици. Всъщност според Съвета за защита на конкуренцията отрицателните последици за конкуренцията произтичат от самото естество на ограничителните клаузи и не е необходимо да се доказват действително породените последици.

9 Жалбоподателите в главното производство обжалват решението за налагане на глоба пред Administratīvā apgabaltiesa (Окръжен административен съд, Латвия), който е запитващата юрисдикция и който отхвърля жалбата с решение от 10 март 2017 г.

10 Жалбоподателите в главното производство подават касационна жалба до Senāta Administratīvo lietu departaments (Върховен съд, административно отделение, Латвия), който с решение от 22 декември 2021 г. отменя решението на запитващата юрисдикция и ѝ връща делото за ново разглеждане.

11 Senāta Administratīvo lietu departaments (Върховен съд, административно отделение) счита, че при разглеждането на въпроса дали в решението за налагане на глоба правилно е прието, че споразумението е забранено заради своите последици, запитващата юрисдикция се е основала на неправилни критерии за преценка, като се имат предвид критериите, които трябва да се отчитат в случай на ограничаващи конкуренцията последици. При това положение този върховен съд постановява, че запитващата юрисдикция не е могла да прецени правилно дали въпросното решение е достатъчно мотивирано.

12 Опирайки се на допълнителното становище, представено от Съвета за защита на конкуренцията след постановяването на решението на Върховния съд, запитващата юрисдикция отбелязва, че съображенията в това съдебно решение се различават съществено от съдържащите се в практиката на Съда, поради което съдържанието на ограничаването на конкуренцията с оглед на резултата и съответният стандарт на доказване не могат да се считат за очевидни. Освен това запитващата юрисдикция намира за необходимо да сезира Съда с преюдициално запитване, за да се изяснят въпросите относно доказването на забранените споразумения с оглед на резултата.

13 Според нея по-специално, както е видно от становището на Съвета за защита на конкуренцията, следва да се възприеме подход, аналогичен на подхода на Общия съд на Европейския съюз в решение от 10 ноември 2021 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping) (T-612/17, EU:T:2021:763), отнасящо се до нарушение на член 102 ДФЕС, за целите на прилагането и тълкуването на член 101 ДФЕС и следователно на член 11 от Закона за конкуренцията. В това решение Общият съд е посочил, че Европейската комисия не е длъжна да докаже ефективното настъпване на възможни последици от отстраняването или ограничаването на конкуренцията, а е достатъчно да установи наличието на потенциални последици. Така по мнение на запитващата юрисдикция от посоченото съдебно решение следва, че при оценката на последиците за конкуренцията от дадено споразумение не следва всички релевантни в конкретния случай обстоятелства да се свеждат до установяването на конкретни и измерими отрицателни последици за конкуренцията, тъй като при такъв подход фактически отпада възможността на органа за защита на конкуренцията да сложи край на ограничаване на конкуренцията, което все още не е породило отрицателни последици, които могат да бъдат определени по същество.

14 При тези обстоятелства Administratīvā apgabaltiesa (Окръжен административен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли съгласно член 101, параграф 1 ДФЕС органът за защита на конкуренцията да докаже наличието на реални и конкретни ограничаващи конкуренцията последици (actual/real restrictive effects on competition) за целите на преценката на забранено споразумение, което предвижда ограничения по отношение на гаранцията на автомобили, които задължават или подтикват собствениците на автомобили да извършват ремонта и поддръжката им само в упълномощените представители на производителя на автомобила и да използват неговите оригинални резервни части при периодичната поддръжка, за да важи гаранцията на автомобила?

2) Достатъчно ли е съгласно член 101, параграф 1 ДФЕС за целите на преценката на посоченото в първия преюдициален въпрос споразумение органът за защита на конкуренцията да докаже единствено наличието на потенциални ограничаващи конкуренцията последици (potential restrictive effects on competition)?“.

По компетентността на Съда

15 Запитващата юрисдикция отбелязва, че член 11, параграф 1 от Закона за конкуренцията не трябва да се прилага по различен начин от член 101, параграф 1 ДФЕС, тъй като тези две разпоредби установяват аналогична по същество правна уредба. Ето защо според нея трябва да се имат предвид съображенията на Съда, що се отнася до прилагането на член 101, параграф 1 ДФЕС.

16 Съгласно постоянната съдебна практика, в рамките на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом като отправените въпроси се отнасят до

тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 18 ноември 2021 г., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 42 и цитираната съдебна практика).

17 В постоянната съдебна практика обаче се приема и че Съдът следва да разгледа условията, при които е сезиран от националния съд, за да провери собствената си компетентност (решение от 18 ноември 2021 г., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 43 и цитираната съдебна практика).

18 В това отношение следва да се припомни, че Съдът многократно е постановявал, че е компетентен да се произнася по преюдициални запитвания относно разпоредби на правото на Съюза в случаи, в които фактите по главното производство не попадат в прякото приложно поле на правото на Съюза, стига въпросните разпоредби да са станали приложими по силата на националното право, в което възприетите за чисто вътрешни положения разрешения са в съответствие с тези в правото на Съюза (решение от 18 ноември 2021 г., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 44 и цитираната съдебна практика).

19 Подобна компетентност е оправдана поради явния интерес за правния ред на Съюза от еднообразно тълкуване на заимстваните от правото на Съюза разпоредби, за да се избегнат последващи различия в тълкуването (решение от 13 октомври 2022 г., Baltijas Starptautiskā Akadēmija и Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 и C-318/21, EU:C:2022:785, т. 35 и цитираната съдебна практика).

20 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че член 11, параграф 1 от Закона за конкуренцията съдържа правна уредба, еднаква с тази по член 101, параграф 1 ДФЕС, и че споменатият член 11, параграф 1 се тълкува в латвийския правен ред по същия начин, както член 101, параграф 1 ДФЕС. Освен това следва да се припомни практиката на Съда, който вече е обявил, че е компетентен да се произнася по преюдициални запитвания относно тълкуването на член 101, параграф 1 ДФЕС в положения, при които член 11, параграф 1 от Закона за конкуренцията е бил приложим, независимо от въпроса дали е налице отражение върху търговията между държавите членки (вж. в този смисъл решение от 18 ноември 2021 г., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 47 и цитираната съдебна практика).

21 Следователно Съдът е компетентен да се произнесе в настоящото дело по въпросите относно тълкуването на член 101, параграф 1 ДФЕС.

По преюдициалните въпроси

22 С въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че налага на органа за защита на конкуренцията на дадена държава членка — който разглежда дали може да се квалифицира като ограничаване на конкуренцията с оглед на резултата по смисъла на тази разпоредба споразумение, предвиждащо ограничения по отношение на гаранцията на автомобили, които задължават или подтикват собствениците на автомобили да извършват ремонта и поддръжката им само в упълномощените представители на производителя на автомобила и да използват неговите оригинални резервни части при

периодичната поддръжка, за да важи гаранцията на автомобила — да докаже наличието на реални и конкретни ограничаващи конкуренцията последици, или е достатъчно този орган да докаже наличието на потенциални ограничаващи конкуренцията последици.

23 В това отношение следва да се припомни, че с член 101, параграф 1 ДФЕС се забраняват като несъвместими с вътрешния пазар всички споразумения между предприятия, решения на сдружения на предприятия и съгласувани практики, които биха могли да засегнат търговията между държавите членки и които имат за своя цел или резултат предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията в рамките на вътрешния пазар.

24 За да може в даден случай да се приеме, че споразумение, решение на сдружение на предприятия или съгласувана практика попада в обхвата на забраната по член 101, параграф 1 ДФЕС, е необходимо съгласно самия текст на тази разпоредба да се докаже или че дадено споразумение има за цел предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията, или че това поведение има такъв резултат (решение от 21 декември 2023 г., International Skating Union/Комисия, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, т. 98 и цитираната съдебна практика).

25 За да се постигне това, най-напред следва да се разгледа целта на съответното поведение. В случай че след подобен преглед се окаже, че това поведение има антиконкурентна цел, не е необходимо да се разглеждат неговите последици за конкуренцията. Следователно само в хипотезата, при която не може да се приеме, че посоченото поведение има такава антиконкурентна цел, е необходимо, на второ място, да се пристъпи към разглеждане на този резултат (решение от 21 декември 2023 г., International Skating Union/Комисия, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, т. 99 и цитираната съдебна практика).

26 Проверката, която следва да се извърши, е различна в зависимост от това дали разглежданото поведение има за „цел“ или за „резултат“ предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията, тъй като за всяко от тези две понятия се прилагат различен правен режим и различни правила за доказване (решение от 21 декември 2023 г., International Skating Union/Комисия, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, т. 100 и цитираната съдебна практика).

27 В настоящия случай запитващата юрисдикция изхожда от схващането, чиято основателност тя следва да провери, че разглежданото в главното производство споразумение няма за цел да ограничи конкуренцията, и посочва, че трябва да прецени дали това споразумение има антиконкурентен резултат.

28 В това отношение съгласно постоянната съдебна практика понятието за поведение с антиконкурентен „резултат“ обхваща всяко поведение, за което не може да се приеме, че има антиконкурентна „цел“, при условие че бъде доказано, че това поведение има за настоящи или потенциални последици предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията, при това чувствителни (решение от 21 декември 2023 г., International Skating Union/Комисия, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, т. 109 и цитираната съдебна практика).

29 За тази цел е необходимо конкуренцията да се разгледа в реалния контекст, в който би се проявила при липсата на разглежданото споразумение, решение на сдружение на предприятия или съгласувана практика (решения от 18 ноември 2021 г., Visma Enterprise,

C-306/20, EU:C:2021:935, т. 74, и от 21 декември 2023 г., International Skating Union/Комисия, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, т. 110 и цитираната съдебна практика), като се определят пазарът или пазарите, на които това поведение може да породи своите последици, а след това и като се квалифицират тези последици, независимо дали са реални, или потенциални. Сам по себе си този анализ предполага да се вземат предвид всички относими обстоятелства.

30 Следователно преценката на последиците от споразумение между предприятия с оглед на член 101 ДФЕС предполага, че е необходимо да се вземе предвид конкретната рамка, в която това споразумение се вписва, и по-специално икономическият и правен контекст, в който извършват дейност съответните предприятия, естеството на засегнатите стоки или услуги, както и реалните условия на функционирането и структурата на въпросния пазар или пазари. Следователно условният сценарий, отправна точка при обмислянето на който е несъществуването на посоченото споразумение, трябва да бъде реалистичен и достоверен (решение от 27 юни 2024 г., Комисия/Servier и др., C-176/19 P, EU:C:2024:549, т. 341 и цитираната съдебна практика).

31 В това отношение Съдът вече е имал възможност да уточни, че целта на условния сценарий е да се установят реалистичните възможности за поведение на стопанските субекти при липсата на съответното споразумение и така да се определи вероятното поведение на пазара, както и неговата структура при липсата на това споразумение (решения от 30 януари 2020 г., Generics (UK) и др., C-307/18, EU:C:2020:52, т. 120, и от 18 ноември 2021 г., Visma Enterprise, C-306/20, EU:C:2021:935, т. 76).

32 При все това реалистичният и достоверен характер на условния сценарий не поставя под въпрос възможността да се вземат предвид чисто потенциалните последици на споразумение между предприятия, за да се провери дали то представлява ограничаване на конкуренцията с оглед на резултата. В това отношение по мнение на Съда схващането, че когато споразумение между предприятия е приведено в действие, не може да се вземат предвид потенциалните последици от това споразумение, за да се преценят неговите ограничаващи конкуренцията последици, не е съобразено нито с характеристиките на метода на условния сценарий, присъщ за преценката на ограничаване на конкуренцията с оглед на резултата, нито със съдебната практика, според която ограничаващите конкуренцията последици могат да бъдат както настоящи, така и потенциални, но трябва да бъдат достатъчно чувствителни (вж. в този смисъл решение от 27 юни 2024 г., Комисия/Servier и др., C-176/19 P, EU:C:2024:549, т. 345—353).

33 Ето защо е достатъчно след подходящо разглеждане на конкуренцията в реалния контекст, в който би се проявила при липсата на разглежданото споразумение, да могат да се установят потенциални ограничаващи конкуренцията последици, които да са достатъчно чувствителни (вж. в този смисъл решения от 28 май 1998 г., Deere/Комисия, C-7/95 P, EU:C:1998:256, т. 77 и 78, и от 28 май 1998 г., New Holland Ford/Комисия, C-8/95 P, EU:C:1998:257, т. 91 и 92).

34 При това положение запитващата юрисдикция трябва да прецени дали Съветът за защита на конкуренцията правилно е разгледал конкуренцията в реалния контекст, в който би се проявила при липсата на последиците от разглежданото споразумение, определяйки пазарите, на които това споразумение поражда последици, и идентифицирайки тези чувствителни последици, независимо дали са реални, или потенциални.

35 В допълнение, в точки 65 и 66 от решение от 6 октомври 2015 г., Post Danmark (C-23/14, EU:C:2015:651), Съдът е постановил, че за да се установи, че практика, разглеждана от гледна точка на член 82 ЕО (понастоящем член 102 ДФЕС), представлява злоупотреба, на пазара трябва да са налице антиконкурентни последици, но не е необходимо те да бъдат конкретни, а е достатъчно доказването на потенциални антиконкурентни последици от естество да отстранят конкурентите, които са поне толкова ефективни, колкото предприятието с господстващо положение.

36 Така тълкуването на член 101 ДФЕС, което е възприето в съдебната практика, цитирана в точки 28 и 33 от настоящото решение, и според което е достатъчно да се докаже наличието на потенциални антиконкурентни последици, и по-специално последици, които могат да възпрепятстват навлизането на потенциални конкуренти на пазара, съответства на тълкуването на член 102 ДФЕС, възприето в съдебната практика, цитирана в предходната точка от настоящото решение.

37 По изложените съображения на преюдициалните въпроси следва да се отговори, че член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не налага на органа за защита на конкуренцията на дадена държава членка — който разглежда дали може да се квалифицира като ограничаване на конкуренцията с оглед на резултата по смисъла на тази разпоредба споразумение, предвиждащо ограничения по отношение на гаранцията на автомобили, които задължават или подтикват собствениците на автомобили да извършват ремонта и поддръжката им само в упълномощените представители на производителя на автомобила и да използват неговите оригинални резервни части при периодичната поддръжка, за да важи гаранцията на автомобила — да докаже наличието на реални и конкретни ограничаващи конкуренцията последици. Достатъчно е този орган да установи в съответствие с посочената разпоредба наличието на потенциални ограничаващи конкуренцията последици, стига същите да са достатъчно чувствителни.

По съдебните разноски

38 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (десети състав) реши:

Член 101, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не налага на органа за защита на конкуренцията на дадена държава членка — който разглежда дали може да се квалифицира като ограничаване на конкуренцията с оглед на резултата по смисъла на тази разпоредба споразумение, предвиждащо ограничения по отношение на гаранцията на автомобили, които задължават или подтикват собствениците на автомобили да извършват ремонта и поддръжката им само в упълномощените представители на производителя на автомобила и да използват неговите оригинални резервни части при периодичната поддръжка, за да важи гаранцията на автомобила — да докаже наличието на реални и конкретни ограничаващи конкуренцията последици. Достатъчно е този орган да установи в съответствие с

посочената разпоредба наличието на потенциални ограничаващи конкуренцията последици, стига същите да са достатъчно чувствителни.

Подписи